

Social Studies Teaching Models in the Next Normal Era

Chaowarit Jongkatkorn¹

Received: January 14, 2023

Revised: October 29, 2023

Accepted: January 12, 2024

Abstract

This academic article aims to study the teaching models of social studies in the Next Normal era. It was found that after the global crisis, in the case of the COVID-19 pandemic, educational institutions must prepare to adjust their way of life to be in line with the situation of the spread of new infectious diseases. Because when there was an outbreak of the disease, it often affected life after this, especially causing students to not go to school. When students learnt at home, teachers should use the awareness that has arisen to design teaching and learning management to respond to students' learning and meet the educational models in the Next Normal era, including classroom learning, blended teaching models, and phenomenon-based teaching models. In this regard, teachers who play a very important role in education in the Next Normal era, must prepare themselves to be ready in terms of knowledge and learning management design. In the Next Normal era, learning management design should focus on giving students life skills and being able to adapt to the current situation. Teachers should create students to be innovators who have deep,

---

¹ Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: jchaowarit@gmail.com

solid, and durable knowledge, namely being a person who truly knows, clearly understands, and can apply it to create future innovations.

Keywords: Model, Teaching, Social Studies, Next Normal

รูปแบบการสอนสังคมศึกษาในยุค Next Normal

เชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์¹

Received: January 144, 2023

Revised: October 29, 2023

Accepted: January 12, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการสอนสังคมศึกษาในยุค Next Normal พบว่า หลังวิกฤติการณ์โลก กรณีการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สถาบันการศึกษาต้องเตรียมปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่ออุบัติใหม่ เพราะเมื่อ มีการระบาดของโรคเกิดขึ้น มักจะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตหลังจากนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทำให้ผู้เรียน ไม่ได้ไปโรงเรียน เมื่อผู้เรียนเรียนรู้อยู่ที่บ้าน ครูควรใช้ความตระหนักรู้ที่เกิดขึ้น มาออกแบบการจัดการเรียนการสอนให้ตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียน และตอบโจทย์รูปแบบการศึกษาในยุค Next Normal ได้แก่ การเรียนในห้องเรียน รูปแบบการสอนแบบผสมผสาน รูปแบบการสอนแบบใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ทั้งนี้ ครูผู้ซึ่งถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการศึกษาในยุค Next Normal จะต้องเตรียมตนเองให้มีความพร้อมในด้านองค์ความรู้และการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งในยุค Next Normal นั้น การออกแบบการจัดการเรียนรู้ควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตและสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันได้ สร้างผู้เรียนให้เป็นนวัตกรรม ที่มีองค์ความรู้อย่างลึกซึ้ง ฝังแน่นและคงทน กล่าวคือ เป็นผู้รู้จริง รู้ชัด นำไปประยุกต์ใช้สร้างนวัตกรรมแห่งอนาคตได้

คำสำคัญ: รูปแบบ, การสอน, สังคมศึกษา, Next Normal

---

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Corresponding author, e-mail: jchaowarit@gmail.com

บทนำ

ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อทุกวงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการศึกษาทุกระดับทั่วโลกที่ต้องปิดการเรียนการสอนและต้องปรับวิธีการเรียนการสอนเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น จากข้อมูลของ UNESCO พบว่า ผู้เรียนจำนวนกว่า 1.38 พันล้านคน ได้รับผลกระทบจากการปิดสถานศึกษาที่ไม่สามารถเปิดทำการเรียนการสอนได้ ซึ่งเป็นผลกระทบอย่างต่อเนื่องและกว้างขวาง ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษารวมทั้งผู้ที่รับผิดชอบด้านการจัดการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนระบบ การจัดการศึกษาทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอนที่ต้องดำเนินงานต่อมิให้หยุดชะงักอันจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียน และการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอน การใช้เทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น ส่งผลให้มีการปรับการเรียนสอนในหลากหลายรูปแบบ เกิดนวัตกรรมทางการศึกษา เนื่องจากผู้เรียนไม่สามารถมาโรงเรียนได้ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคที่รุนแรง แต่ผู้เรียนก็สามารถเรียนทางไกลโดยการใช้สื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น Google Classroom, Google Meet, Zoom Cloud Meeting การเรียนระบบไลน์กลุ่ม เป็นต้น ในการแก้ปัญหาด้านการเรียนการสอน รวมทั้งการทำงานด้วยเช่นกัน ครูและบุคลากรทางการศึกษาก็ปรับรูปแบบเป็นการทำงานที่บ้าน (Work from Home) ในช่วงที่โรคโควิด-19 ระบาด ซึ่งไม่สามารถสอนหรือทำงานได้ดังสถานการณ์ปกติ เพราะทางโรงเรียน ผู้เรียนบางส่วนไม่สามารถหาเครื่องมือทางการเรียนได้ครบ เช่น สมาร์ทโฟน ไอแพด หรืออุปกรณ์การเรียนที่มีคุณภาพดีผู้ปกครองก็เดือดร้อนเพราะระบบเศรษฐกิจหยุดชะงักกัน ทำให้คนตกงานเป็นจำนวนมาก ซึ่งถือว่ารุนแรงกว่าเกิดสงครามโลกเพราะมีคนเสียชีวิตจำนวนมากและติดเชื้อระบาดกระจายเป็นทวีคูณ ผลกระทบต่อการศึกษาคั้งนี้ถือได้ว่ามีผลกระทบโดยตรงต่อผู้เรียน นักศึกษาซึ่งจะเป็นกำลังของชาติในอนาคต รวมทั้งส่งผลกระทบในระยะยาว ทำให้สถาบันการศึกษาทุกระดับต้องปรับตัวในสถานการณ์ปัจจุบันและต้องวางแผนเตรียมการที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอนและระบบสนับสนุนการทำงานให้สามารถขับเคลื่อนการศึกษาในสถานการณ์ที่ต้องทำงานอยู่ที่บ้าน (เทือน ทองแก้ว, 2563)

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่ารูปแบบการเรียนการสอนหลังโควิด-19 (Social Distancing Instructional) หรือเรียกว่ายุค Next Normal ทำให้สถาบันการศึกษาและสถานศึกษาหลายแห่งที่ไม่สามารถเปิดทำการสอนได้ จนเป็นสาเหตุที่ให้ผู้เรียนจำนวนกว่า 1.5 พันล้านคน หรือมากกว่า

ร้อยละ 90 ของผู้เรียนทั้งหมดในโลกได้รับผลกระทบในกระบวนการเรียนรู้ (สุวิมล มธุรส, 2564) สำหรับในประเทศไทยศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 (ศบค.) ได้กำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนระยะแรกโดยให้ทยอยมีการบริหารการใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาเพื่อจัดการศึกษารูปแบบการเรียนการสอนให้มีการดำเนินการได้ทั้งแบบผ่านระบบ ทางไกล หรือ DLTV ระบบ Online On-Site และ Off Line ในชั้นเรียน ซึ่งจะใช้วิธีผสมผสานหรืออาจจะเป็นการเรียนรู้ที่บ้านกับครอบครัวอย่างการเรียนแบบบ้านเรียน (Home School) ได้ตามความเหมาะสม นอกจากนี้ สพฐ. ยังได้กำหนดรูปแบบการเรียน การสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ไว้ 5 รูปแบบ ได้แก่ 1) On Air 2) Online 3) On Demand 4) On Hand และ 5) On-Site ทั้งนี้ ในโรงเรียนที่ปิดเรียน ไม่จำเป็นต้องใช้การเรียนการสอนแบบออนไลน์เพียงอย่างเดียว แต่โรงเรียนหรือสถานศึกษาสามารถกำหนดได้ตามบริบทและความเหมาะสมของโรงเรียน เพื่อให้การศึกษาสามารถดำเนินการต่อไปได้ ซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนในยุค Next Normal ให้เกิดความเหมาะสมนั้น มี 3 รูปแบบ (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2563) ได้แก่ การเรียนในห้องเรียน (On-Site Learning) รูปแบบการสอนแบบผสมผสาน (Blended learning) รูปแบบการสอนแบบใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenal base Learning)

การเรียนรู้ในยุค Next Normal มีลักษณะเป็นการเรียนรู้ที่มี Platform และวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีความพอเพียง และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้ครูจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะออกแบบการเรียนรู้ให้มีลักษณะดังกล่าว ซึ่งเป็นโจทย์ที่ท้าทายความเป็นมืออาชีพ (Professional) อย่างมาก การออกแบบการเรียนรู้ในยุค Next Normal มุ่งเน้นการเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถของตนเองอย่างสูงสุดในการเรียนรู้ และนำไปใช้ประโยชน์ต่อส่วนรวม การออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปของโลกในยุค Next Normal จึงเป็นประเด็นสำคัญในอันดับต้น ๆ ที่ควรกล่าวถึง มิใช่ภาระหน้าที่ของ ครูผู้สอนเท่านั้น แต่หากเป็นความรับผิดชอบของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการจัดการศึกษาทุกภาคส่วน ผู้เขียนขอเสนอแนวทางที่น่าจะตอบโจทย์ในประเด็นดังกล่าว ได้แก่ แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน วิจารย์ พานิช (2555) อธิบายว่า การเรียนการสอนแบบผสมผสานนั้นเป็นการนำเอารูปแบบและเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและผู้เรียนมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

ดังนั้น จึงเป็นการเรียนการสอนที่ผสมผสานการเรียนในห้องเรียนกับการเรียนนอกห้องเรียน ผ่าน การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งรูปแบบออนไลน์ การเรียนจากเว็บไซต์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นรูปแบบการ เรียนรู้ที่สามารถยืดหยุ่นและตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งด้านรูปแบบการเรียน การคิด และความสนใจ ตลอดจนความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน (สุสัณหา ยิ้มแย้ม, 2558) กล่าวว่า ผู้สอนสามารถใช้วิธีการสอนอย่างน้อยสองวิธีในการจัดเรียนการสอน เช่น ผู้สอนนำเสนอเนื้อหาใน บทเรียนผ่านระบบออนไลน์ร่วมกับการสอนในชั้นเรียน นอกจากนี้ ผู้สอนอาจจัดทำเว็บไซต์ หรือ จัดทำเป็นคลิปสอนโดยใช้โปรแกรมต่าง ๆ แล้วแขวนไว้บนเว็บไซต์ และทำการติดตามการดำเนิน กิจกรรมการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ เช่น Google Classroom ไลน์กลุ่ม เพจ อีเลิร์นนิ่ง หรือด้วยระบบแอลเอ็มเอส หรือระบบ Zoom Cloud Meeting เป็นต้น หลังจากนั้นให้มีการสรุป บทเรียน ด้วยการอภิปรายร่วมกับครูผู้สอนในห้องเรียน

รูปแบบการสอนสังคมศึกษาในยุค Next normal

ความหมายของ Next Normal

สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (2565) กล่าวว่า “Next Normal” หรือชีวิตวิถีถัดไป คือ การใช้ชีวิตในรูปแบบใหม่ของประชาชนทุกเพศทุกวัย หลังจากที่ได้ปรับตัวกับสถานการณ์โควิด 19 เพื่อความอยู่รอด จนเกิดความคุ้นชิน ทั้งวิถีคิด วิถีเรียนรู้ วิถีสื่อสาร และวิถีปฏิบัติ ซึ่งจะ เปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดย ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ศึกษา รูปแบบการใช้ชีวิตของผู้คนทั่วโลกที่เปลี่ยนไปหลังสถานการณ์โควิด-19 ที่ได้สะท้อนให้เห็นเทรนด์ สำคัญๆ ในอนาคต โดยเฉพาะการเปิดรับเทคโนโลยีและบริการดิจิทัลใหม่ ๆ รวมถึงแพลตฟอร์ม ออนไลน์ ที่ตอบโจทย์เรื่องความสะดวกสบาย โดยมุ่งเน้นเรื่องความปลอดภัยด้านสุขอนามัย และ ผลกระทบกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (2565) กล่าวว่า Next Normal คือ การให้ ความสำคัญกับการระมัดระวังและป้องกันตนเองเพื่อไม่ให้ไปสร้างปัญหาต่อผู้อื่น เช่น การระวัง ตนเองด้วยการไม่เดินทางไปในพื้นที่เสี่ยงรับเชื้อ ไม่นำเชื้อไปแพร่ให้กับคนอื่น หรือมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยการกักตัวเองในกรณีที่เดินทางมาจากพื้นที่เสี่ยง

McKinsey (2021) กล่าวว่า Next Normal คือ รูปแบบการใช้ชีวิตที่เกิดขึ้นก่อน-หลังสถานการณ์โควิด-19 และวิถีชีวิตใหม่ ซึ่งเป็นการกู้คืนรายได้ที่สูญเสียไปในช่วงสถานการณ์โควิด-19 แพร่ระบาด รวมถึงมีการดำเนินการสร้างรูปแบบใหม่ในองค์กรและเร่งการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการแก้ไขปัญหา หรือเพิ่มประสิทธิภาพในการทำธุรกิจ โดยที่ลดแรงคนในการทำงาน ซึ่งองค์กรต่าง ๆ จะต้องคิดค้นกลยุทธ์ดิจิทัลใหม่ ๆ มาใช้ในการพัฒนาองค์กร

Mission to the Moon (2565) กล่าวว่า Next Normal คือ วิถีชีวิตใหม่ของเราที่จะเกิดขึ้น “หลัง” ที่การแพร่ระบาดเบาบางลง ซึ่งก็ได้มีการคาดการณ์ว่าจะเกิดการนำเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมใหม่เข้ามาเปลี่ยนแปลงใหญ่ ๆ ในหลายธุรกิจ

การจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาในยุค Next Normal

“Next Normal” ในบริบทของการศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนรู้อย่างเห็นได้ชัดจนที่สุด ด้วยเทคโนโลยีในปัจจุบันและนวัตกรรมที่สร้างสรรค์และอำนวยความสะดวกให้ครูในการจัดการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ทุกเนื้อหาได้จากทุกคน ทุกที่ ทุกเวลา แต่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียนยังคงอยู่ เนื่องจากสื่อสารได้กันมากขึ้น อีกทั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ยังคงมีอยู่แต่เปลี่ยนรูปแบบจากเรียนในโรงเรียนสู่การเรียนรู้ผ่านโทรศัพท์มือถือหรือเรียนผ่านแท็บเล็ตแทน โดยครูได้ออกแบบการสอนให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน การเรียนในอดีตเป็นการเรียนในห้องเรียน เรียนโดยใช้หนังสือ เรียนผ่านสื่อประเภทเดียวกัน และการประเมินผลก็ไม่หลากหลาย ซึ่งแตกต่างจากยุค Next Normal เป้าหมายของการศึกษายังคงเดิม แต่ครูมีการปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกใช้วิธีที่เรียนแตกต่างกัน เช่น การเรียนในรูปแบบออนไลน์ เรียนจากคลิป รวมถึงการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ได้หลากหลายมากขึ้น ไม่จำกัดในวงแคบเหมือนที่ผ่านมา (สุวิมล มธูรส, 2564) กล่าวว่า ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 นี้ เชื่อว่าการจัดการศึกษาที่สอดคล้องการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะเป็นการสอนแบบผสมผสานที่สอนได้ทั้งในโรงเรียน ที่บ้าน หรือทุก ๆ ที่ สามารถเป็นที่เรียนรู้ได้ และการศึกษาแบบบ้านเรียน (Home School) จะต้องมีมากขึ้น ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองจึงมีความสำคัญและมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากขึ้น โดยพ่อแม่ผู้ปกครองจะต้องเป็นเสมือนผู้ช่วยครูที่ต้องทำงานร่วมกับครูในการจัดการการศึกษาของผู้เรียน เป็นการเชื่อมต่อระหว่างบ้านและโรงเรียน ในขณะที่หน่วยงานทางการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องช่วยกันสนับสนุนการจัดการศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของ

ผู้เรียน มีการสร้างความเข้าใจทั้งกับเด็กและผู้ปกครอง นอกจากนี้ สามารถบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมาช่วยในการเรียนการสอนมากขึ้น

ผลกระทบของโรคติดต่ออุบัติใหม่ต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษา

จากสถานการณ์โควิด-19 ได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการศึกษาทุกระดับทั่วโลก กล่าวคือ ส่งผลกระทบต่อสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษาเกือบทุกแห่งทั่วโลกต้องปิดการเรียนการสอน เนื่องจากไม่สามารถปรับรูปแบบการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์โควิด-19 ที่ผู้เรียนไม่สามารถมาเรียนที่โรงเรียนได้ ดังนั้นจึงส่งผลกระทบต่อผู้เรียน คือ ผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้ตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาได้ เกิดภาวะถดถอยทางการศึกษา (Learning Loss) ผู้เรียนจำนวนมากขาดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลต่อผู้ปกครองที่ต้องมารับผิดชอบการเรียนรู้ของผู้เรียนในสภาวะนี้ด้วย

มูลนิธิคีนันแห่งเอเชีย (2565) จึงได้ทำการวิเคราะห์และสรุปเป็นประเด็นที่สำคัญ 3 ประการดังนี้

1. ความเหลื่อมล้ำและไม่เท่าเทียมทางการศึกษาที่อาจเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นว่าความเหลื่อมล้ำและโอกาสเข้าถึงระบบการศึกษาที่มีคุณภาพนับเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทย ช่องว่างในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา และความพร้อมทางด้านอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น จะเห็นได้จากผู้เรียนในโรงเรียนเอกชน โรงเรียนนานาชาติและโรงเรียนรัฐที่มีชื่อเสียงในกรุงเทพฯ สามารถเข้าถึงการเรียนการสอนผ่านทางระบบออนไลน์ในทุก Platform ได้มากกว่าเมื่อกักตัวอยู่ที่บ้าน ในขณะที่มีผู้เรียนไทยอีกจำนวนหลายล้านคนที่เรียนโรงเรียนขยายโอกาส ผู้ปกครองยากจน โรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร ไม่สามารถซื้อโทรศัพท์ คอมพิวเตอร์หรือนิตบุ๊คเพื่อเรียนหนังสือผ่านระบบออนไลน์ได้ จึงกล่าวได้ว่าภายใต้ภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอย ธุรกิจหลายกิจการต่างเล็กกิจการและปลดพนักงาน อาจทำให้ผู้ปกครองของผู้เรียนกลุ่มนี้ ต้องถูกเลิกจ้างหรือไม่มีรายได้ประจำ ทำให้ไม่สามารถซื้ออุปกรณ์สนับสนุนการเรียนการสอนที่บ้านได้ ทำให้ช่องว่างของความไม่เท่าเทียมทางการศึกษาให้ขยายกว้างยิ่งขึ้น

2. ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนที่ยังมีไม่พอเพียง จากสถานการณ์โควิด-19 เราต้องยอมรับว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วไม่สามารถคาดการณ์ได้ ซึ่งสร้างการเปลี่ยนแปลง

อย่างถาวรให้กับมวลมนุษย์ ที่ไม่สามารถกลับมาใช้ชีวิตเฉกเช่นปกติได้ กล่าวคือ ครูไม่สามารถจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนได้ ผู้บริหารการศึกษา รวมถึงผู้บริหารสถานศึกษา จึงต้องพิจารณาระดมความคิดเพื่อหาช่องทางการเรียนรู้อื่น ๆ ทดแทนการเรียนรู้ที่เคยเกิดขึ้นในห้องเรียน ซึ่งในสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ทราบว่าประสิทธิภาพของระบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ของประเทศไทยยังไม่เพียงพอ ครูหลายคนไม่สามารถใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนหรือการประชุมได้ รวมทั้งระบบสนับสนุนการจัดการศึกษาแบบออนไลน์ยังไม่ครอบคลุมระบบอินเทอร์เน็ตเป็นปัญหาเกือบทุกโรงเรียน หรือเกือบทั้งประเทศที่คนไทยไม่สามารถใช้อินเทอร์เน็ตในการเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา อีกทั้งยังมีผู้เรียนจำนวนมาก ขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนผ่านระบบออนไลน์ที่จำเป็นโดยเฉพาะผู้เรียนในพื้นที่ชนบท ครูใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนน้อยมาก ครูยังเน้นการสอนโดยการบรรยายและไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับชั้นเรียน ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนขาดโอกาสฝึกฝนปฏิบัติ หรือลงมือค้นหาคำตอบได้ด้วยตนเอง รวมทั้งอาจขาดทักษะการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้

3. ระบบส่งเสริมและสนับสนุนการสอนออนไลน์ของครูยังไม่เพียงพอ จากสถานการณ์ ที่เกิดขึ้นดังกล่าว ตระหนักได้ว่า ครูไทยจำนวนไม่น้อยที่ออกเยี่ยมบ้านเพื่อติดตามความเป็นอยู่ของผู้เรียน เพื่อประเมินความพร้อมในการเรียนวิถีใหม่ แต่อย่างไรก็ตามครูหลายคนยังไม่ได้รับการพัฒนาและสนับสนุนในด้านวิชาการ การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน การประชุม การสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อนำมาพัฒนาตนเองและสร้างสื่อเทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ดังนั้น เมื่อมีการเปลี่ยนแปลง ครูจึงยังไม่สามารถใช้เทคโนโลยีในการแก้ปัญหาได้ ทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีในการทำงานผ่านระบบออนไลน์ได้

รูปแบบการสอนสังคมศึกษาในยุค Next normal

1. การเรียนในห้องเรียน (Onsite Learning) การเรียนในห้องเรียนในยุค Next Normal นี้ เหมาะสำหรับโรงเรียนที่มีผู้เรียนจำนวนไม่มาก และพื้นที่มากพอให้สามารถปฏิบัติตามนโยบายเพื่อรักษาระยะห่าง (Social Distancing) และการดูแลสุขภาพอนามัยของผู้เรียนได้อย่างเข้มข้นและเคร่งครัด ควบคู่กับการสอนให้ผู้เรียนทุกคนต้องใส่หน้ากากอนามัยอยู่ตลอดเวลา และให้ผู้เรียนหมั่นทำความสะอาดมือด้วยแอลกอฮอล์ จัดให้มีแอลกอฮอล์ในหลายพื้นที่ นอกจากนี้ โรงเรียนต้อง

ฆ่าเชื้อโรคทุกจุดสัมผัสในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา-19 หรือโรคอื่น ๆ อีก ส่วนรูปแบบการเรียนในห้องเรียน (Onsite Learning) โดยการแบ่งสัดส่วนของเวลาเรียนเป็น 50:50 หรือ 70:30 แล้วแต่ความเหมาะสมของบริบทโรงเรียน โดยให้ความสำคัญถึงความปลอดภัยของผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. รูปแบบการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในยุค New Normal และ Next Normal ที่มีช่องทางหลากหลาย ซึ่งการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานนี้ เป็นการเรียนในห้องเรียนที่เป็นแบบเผชิญหน้าระหว่างผู้เรียนและผู้สอน (Face-to-Face) กับการเรียนนอกห้องเรียนโดยผ่านกิจกรรม ผ่านระบบออนไลน์ และเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เป็นรูปแบบการเรียนรู้ ที่ยืดหยุ่นที่จะตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนทั้งด้านรูปแบบการเรียน รูปแบบการคิด ความสนใจและความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งสัดส่วนของการเรียนแบบผสมผสานนี้ ครูผู้สอนสามารถกำหนดได้ว่าควรจะมีสัดส่วน 50:50 70:30 ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของสถานการณ์ของการแพร่ระบาดในแต่ละพื้นที่ รวมทั้ง ต้องมีการประเมินตามสภาพจริงที่เกิดจากการเรียนในรูปแบบเผชิญหน้า ผ่านกิจกรรม ผ่านระบบออนไลน์และเว็บไซต์ต่าง ๆ ทั้งด้านกระบวนการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ และความก้าวหน้าทางการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของผู้เรียน (สุสัณหา ยิ้มแย้ม, 2558; วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2563) ที่ได้พัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งบรรยายและอภิปรายกลุ่มในชั้นเรียน การมอบหมายงานทั้งงานกลุ่มและเป็นรายบุคคลให้ผู้เรียนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การจัดทำรายงาน การใช้ระบบเครือข่ายค้นคว้าและทำแบบฝึกหัดท้ายบท การใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สื่อมัลติมีเดียสำหรับแวดวงทางการศึกษา อาทิ การเรียนภาษาอังกฤษที่นำเทคโนโลยีมาช่วยให้เกิดความสะดวกสบาย และความทันสมัย เช่นเดียวกับจินตวิรั คล้ายสังข์ (2562) ที่ได้พัฒนานวัตกรรมโมบาย แอปพลิเคชันสำหรับการเรียนรู้ในบริบทเสมือนเพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษสำหรับผู้เรียนอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) Ubiquitous Technology เทคโนโลยีที่เอื้อให้เกิดการจัดการเรียนการสอนผ่านแอปพลิเคชันที่เสมือนกับการเรียนการสอนแบบปกติ 2) Mobility การเรียนรู้ผ่านอุปกรณ์แบบพกพาที่เอื้อกับพฤติกรรมการใช้งาน

ของผู้เรียนในการเข้าถึงเนื้อหาที่หลากหลายและกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายและสะดวก 3) Flexibility ความสามารถในการปรับตัวและยืดหยุ่นต่อการเรียนรู้ที่มีบริบทต่างกัน 4) Individual Learning เน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองจากการเข้าร่วมและมีปฏิสัมพันธ์ในสังคมแห่งการเรียนรู้ และ 5) Creative Interactivity เป็นกิจกรรมในรูปแบบของการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ที่จะส่งเสริมผู้เรียนแต่ละคนให้สามารถเข้าใจและสร้างสรรค์รูปแบบของการสื่อสารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ จากที่กล่าวมาจะเห็นว่ามี การนำแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสานมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างแพร่หลายก่อนที่สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 จะเกิดขึ้น และมีการพัฒนารูปแบบให้มีความทันสมัย สะดวกต่อการนำมาใช้งานอย่างต่อเนื่อง โดยอาจจะนำ การสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) ไปประยุกต์ใช้กับผู้เรียนไม่ให้เกิดความเบื่อหน่ายใน บทเรียน ทำให้บทเรียนน่าสนใจ มีวิธีการสอนที่หลากหลายตลอดจนการวัดประเมินผลหลายวิธีการ ที่แตกต่างกันไป จนถึงปัจจุบันและมีแนวโน้มในการนำไปต่อยอดองค์ความรู้ให้ทั้งครูผู้สอน และ ผู้เรียนสามารถสร้างรูปแบบในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นรูปแบบที่ผู้สอนนำองค์ความรู้แบบข้าม ศาสตร์ บูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการนำเทคโนโลยี นวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้แบบ ผสมผสานการเรียนแบบ Face-to-Face ในห้องเรียนกับการสอนออนไลน์ ในส่วนของผู้เรียนจะเป็น รูปแบบการเรียนที่พวกเขาออกแบบด้วยตนเองตามความถนัด ความชอบ และความสนใจ อย่างไรก็ดี ตามรูปแบบในการเรียนรู้ควรยึดหลักความเหมาะสมและสอดคล้อง กล่าวคือเหมาะสมกับระดับวัย และพัฒนาการ สอดคล้องกับหลักสูตร แกนกลางฯ และทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

3. รูปแบบการสอนแบบใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenal base Learning) มีลักษณะเน้นการสอนแบบบูรณาการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาในรายวิชาสังคมศึกษาเป็นประเด็น องค์กรรวม ภายใต้กรอบแนวคิดที่ว่าผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง (Constructivism) ผ่านการศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง การสอนสังคมศึกษาในยุค Next Normal นั้น เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ (Student Center) รวมถึงจัดให้มีการสอดแทรกกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การแก้ปัญหาแบบ ร่วมมือ (Cooperative Problem-Solving) กิจกรรมตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Socio-Constructivism) และทฤษฎีการเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมสังคม (Socio-Cultural Learning Theory) (Mahavijit, 2017) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดแนวคิด ทฤษฎีเนื้อหาใหม่ผ่านการเชื่อมโยงสถานการณ์กับ ปรากฏการณ์จริงที่เกิดขึ้น สำหรับรูปแบบการสอนแบบใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenal

base learning) ที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่ครูผู้สอนจะต้องปรับวิธีการเรียนเปลี่ยนวิธีการสอนแบบเดิม กล่าวคือ ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป ให้มาเป็นขั้นตอนที่เน้นการคิดวิเคราะห์และลงมือปฏิบัติของผู้เรียนเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดความรู้ที่คงทนเพิ่มมากขึ้น เป็นต้น

ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานนี้ ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ตามความถนัดของตน หรือใช้ร่วมกับเทคนิคการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Teaching strategies for Phenomenon-Based learning) ดังที่นักวิชาการทางการศึกษา ซึ่ง Tissington, S., (2019) ได้เสนอไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. เริ่มต้นจากปรากฏการณ์ ไม่ใช่วิชา (Start with a Phenomenon, not a Subject) ในขั้นตอนนี้ เป็นการสร้างความดึงดูดความสนใจของผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนสำรวจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยเน้นการสำรวจในภาพรวม ไม่มุ่งความสนใจไปที่วิชาใดวิชาหนึ่ง

2. ต่อยอดจากความสงสัยใคร่รู้ของผู้เรียน (Build on Students' Curiosity) ในขั้นตอนนี้ เป็นการสอบถามความสนใจของผู้เรียน และให้ผู้เรียนเสนอหัวข้อหรือปรากฏการณ์ตามความสนใจของตนเอง

3. ใช้ประเด็นในท้องถิ่น (Embrace Local Issues) ในขั้นตอนนี้ ครูผู้สอนให้ผู้เรียนเลือกประเด็นที่น่าสนใจในพื้นที่หรือท้องถิ่นของผู้เรียน โดยเลือกจากประเพณีหรือวัฒนธรรมของท้องถิ่น ซึ่งการเลือกประเด็นเพื่อศึกษาปรากฏการณ์นี้สามารถเลือกสืบค้นข้อมูลจากหลายช่องทาง เช่น วารสารประชาสัมพันธ์ของท้องถิ่น การสอบถามจากผู้ปกครอง ชุมชน และภาคเอกชนในพื้นที่ ทั้งนี้ อาจใช้การทัศนศึกษาในท้องถิ่นควบคู่กันไปก็ได้

4. ใช้สถานการณ์ปัจจุบัน (Embrace Current Affairs) เป็นการศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นหรือสถานการณ์ปัจจุบันที่สังคมกำลังให้ความสนใจและเป็นที่ยอมรับ เช่น เหตุการณ์แผ่นดินไหว อาจนำเอาสถานการณ์ไปใช้เป็นปรากฏการณ์เพื่อการศึกษาในชั้นเรียน ภายใต้อำนาจใหญ่เกี่ยวกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ หรือเหตุการณ์การเลือกตั้ง ก็สามารถนำสถานการณ์ไปใช้ในหัวข้อที่เกี่ยวกับกฎหมายการเมืองได้

ในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานในยุค Next Normal นั้น ผู้สอนควรพิจารณาถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการประยุกต์ใช้สถานการณ์ โดยเบื้องต้น

ผู้เขียนได้สังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้ปรากฏการณ์ เป็นฐานในยุค Next Normal (ชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์, 2565) ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการเลือกใช้สถานการณ์ (Selecting Affairs Process) ในขั้นตอนนี้ ผู้สอนจะเริ่มต้นด้วยการให้ผู้เรียนสังเกตปรากฏการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น โดยครูผู้สอนสามารถเลือกใช้ได้ ทั้งสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบัน สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต และสถานการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต มาเป็นกระบวนการสร้างความเข้าใจของผู้เรียนต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมศึกษาต่อไป

ขั้นที่ 2 ขั้นการตั้งคำถาม (Inquiry Question Process) ในขั้นนี้ครูผู้สอนจะเลือกใช้คำถามแบบสืบเสาะ (Inquiry Question) โดยเริ่มต้นจากการตั้งคำถามแบบ What if? จะเกิดอะไรขึ้นถ้า...? อย่างไร (How) คำถามเชิงวิพากษ์ (Criticizing Questions) คำถามประเมิน (Evaluative Questions) คำถามตีความ (Interpretative Questions) คำถามขยายความ (Extended Questions) ซึ่งคำถามลักษณะเหล่านี้จะกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้จินตนาการและเกิดการคิดอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นคำถามที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง (Higher Order Thinking Skill)

ขั้นที่ 3 ขั้นการค้นคว้าหาข้อเท็จจริง (Fact-finding Process) ในขั้นนี้เป็นขั้นที่ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้สืบค้นข้อมูลอย่างมีแบบแผนและเรียนรู้ร่วมกัน (Research and Collaborative Work) โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนค้นคว้าข้อมูลและศึกษาด้วยตนเองผ่านกระบวนการแบบกลุ่ม และสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ของตนเอง

ขั้นที่ 4 ขั้นการนำเสนอผลการค้นคว้าสู่สาธารณะ (Public Presentation Process) ในขั้นนี้ เป็นขั้นที่ครูผู้สอนให้ผู้เรียนนำเสนอข้อมูลและข้อสรุปที่ได้จากขั้นการค้นคว้าหาข้อเท็จจริง ซึ่งอาจเป็นการนำเสนอในชั้นเรียน หรืออาจมีการเชิญบุคคลภายนอกเข้าร่วมรับฟังและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นที่ 5 ขั้นการสะท้อนการเรียนรู้ (Reflection Process) ในขั้นนี้ เป็นขั้นที่ครูผู้สอนให้ผู้เรียนมีโอกาสดทวนและสะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งครูผู้สอนอาจถามโดยใช้คำถามสั้น ๆ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้สำรวจ ทบทวน และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง

ขั้นที่ 6 ขั้นการประเมินผล (Evaluation Process) ในขั้นนี้ เป็นขั้นที่ครูผู้สอนเป็นผู้จัดการเรียนรู้และวางแผนการประเมินตามสภาพจริง โดยทำการประเมินทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ประเมินตามสภาพจริงจากการสะท้อนองค์ความรู้ และกระบวนการคิดของผู้เรียน

การเตรียมความพร้อมของครูสังคมศึกษาในการออกแบบการเรียนรู้การสอนในยุค Next normal

1. การเตรียมความพร้อมด้านองค์ความรู้ ในการเตรียมความพร้อมด้านองค์ความรู้ของครูสังคมศึกษาในการออกแบบการเรียนรู้การสอนในยุค Next Normal โดยใช้กรอบแนวคิด TPCK เป็นกรอบที่ถูกต้องและพัฒนาต่อยอดมาจากกรอบแนวคิด PCK ของ Shulman, L. S. (1987) โดย Mishra, P. & Koehler, M. J. (2006) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอกรอบแนวคิดที่ต่อยอดขึ้นมาใหม่และนำไปใช้เป็นฐานคิดเพื่อพัฒนาให้ครูเป็นครूमืออาชีพ โดยการใช้เทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งรูปแบบ TPCK หรือ TPACK ครูผู้สอนจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับ TPACK กล่าวคือ TPACK Model คือ ตัวแบบของกรอบแนวคิดเพื่อใช้ในการออกแบบการเรียนรู้ (Instructional Design) ซึ่งนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ โดยมีองค์ประกอบหลัก 3 ส่วนที่ครูผู้สอนสังคมศึกษาควรรู้และเข้าใจก่อนที่จะออกแบบการเรียนรู้การสอนในชั้นเรียนในยุค Next Normal

1.1 ความรู้ด้านเทคโนโลยี (Technological Knowledge) หรือ TK หมายถึง ความรู้ความสามารถของครูผู้สอนสังคมศึกษา ในการประยุกต์ใช้สื่ออุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ทั้งในเรื่องของซอฟต์แวร์ (Software) และฮาร์ดแวร์ (Hardware) ต่าง ๆ รวมไปถึงอุปกรณ์ต่อพ่วงที่เกี่ยวข้อง (Associated Peripherals) เช่น Wiki, Blogs, Facebook เป็นต้น เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียน

1.2 ความรู้ด้านวิธีการสอน (Pedagogical Knowledge) หรือ PK หมายถึง ความรู้ความสามารถของครูผู้สอนสังคมศึกษา ที่นำมาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน หรือที่เกี่ยวกับวิธีการถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้เรียน รวมไปถึงกลยุทธ์หรือกระบวนการปฏิบัติ หรือเทคนิควิธีการสอนทั้งในและนอกชั้นเรียน ในส่วนนี้ไม่รวมถึงทฤษฎีการศึกษา (Educational Theories) และวิธีการประเมิน (Assessment Methods) เช่น การเรียนการสอน

โดยใช้วิธีการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem-based Learning: PBL) ห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) ห้องเรียนเสมือนจริง (Virtual Classroom) วิธีสอนแบบศึกษาด้วยตนเอง (Self-Study Method) เป็นต้น

1.3 ความรู้ด้านเนื้อหา (Content Knowledge) หรือ CK หมายถึง ความรู้ของครูผู้สอนในเนื้อหาวิชาที่สอน ความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีการสอน ความรู้ทางด้านเทคโนโลยี ความรู้วิธีสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา ความรู้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับเนื้อหา ความรู้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับวิธีสอน โดยครูนำไปใช้ในเนื้อหาวิชาที่สอน

2. เตรียมการออกแบบการเรียนรู้ (Instructional Design) กระบวนการออกแบบการเรียนรู้ (Instructional Design Process) เพื่อให้สอดคล้องกับ TPACK Model สำหรับห้องเรียนในยุค Next normal มีดังนี้

2.1 การกำหนดเวลาสอน (Instructional Time) ครูควรกำหนดระยะเวลาที่คาดว่าจะผู้เรียนจะเรียนรู้และทำงานให้เสร็จ ตามสภาพความแตกต่างจากการเรียนการสอนในห้องเรียนจริง โดยไม่กำหนดเวลาแบบเดิมหรือใช้เวลาเท่าเดิมในการเรียนรู้เหมือนกับการใช้เวลาในห้องเรียน

2.2 การเชื่อมต่อและการสื่อสารกับครอบครัวและผู้เรียน (Connection and Communication with Families and Students) ในยุค Next Normal สามารถกล่าวได้ว่า ครูมีบทบาทสำคัญในชีวิตของผู้เรียนและครอบครัว รวมถึงนอกเหนือจากด้านวิชาการด้วย ดังนั้นในการออกแบบการเรียนการสอนของครูจะต้องออกแบบให้มีความเชื่อมโยงกับครอบครัวและผู้เรียนในการเรียนการสอน

2.3 การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในโอกาสการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐาน (Student Engagement in Learning Opportunities Aligned to Standards) ในการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานโดยผู้เรียนมีส่วนร่วมนั้น เป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมด้านความรู้ สังคมและอารมณ์ของผู้เรียน ครูจะต้องสร้างประสบการณ์การเรียนรู้เหล่านี้ให้เข้ากับบริบทของผู้เรียนทั้งที่มี และ/หรือไม่สามารถเข้าถึงอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ตได้ ดังนั้น ครูควรจัดเตรียมตารางเวลาสอนที่มีความยืดหยุ่นเพื่อให้ผู้เรียนจะได้รับการดูแลหรือได้รับการแนะนำในการเรียนมากที่สุด

2.4 การสร้างความเสมอภาค ทางเลือกและความยืดหยุ่น (Equity, Choice, and Flexibility) ในการออกแบบโอกาสในการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในห้องเรียนยุค Next Normal สิ่งสำคัญสำหรับครู คือ จะต้องออกแบบการสอนโดยมีตัวเลือกและความยืดหยุ่น พิจารณาถึงความแตกต่างในขณะอยู่ในโรงเรียนกับการเรียนแบบออนไลน์ ครูควรมีคำแนะนำที่ยืดหยุ่นและสร้างทางเลือกที่หลากหลายและเพียงพอที่เหมาะสมกับความพร้อมของผู้เรียน เพื่อลดกรณีที่คุณเรียนรู้สึกหนักใจ ไม่สนใจ และหงุดหงิดในขณะเรียน

2.5 การทำงานร่วมกันระหว่างผู้เรียน (Collaboration among Students) ในการออกแบบการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และการทำงานร่วมกัน เป็นกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ สำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้น ครูควรออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันและเชื่อมต่อกันหลาย ๆ ครั้ง ผ่านบทเรียนที่เรียบง่ายและเหมาะสมกับผู้เรียน

2.6 การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน (Feedback on Student Work) การสอนในยุค Next normal นั้น การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะจะส่งผลกระทบอย่างมาก ต่อการเรียนรู้และแรงจูงใจในการเรียนของผู้เรียน ซึ่งครูจะต้องมีวิธีการประเมินว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้อย่างไร การให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างสม่ำเสมอและทันเวลา ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญในการชี้แนะให้ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

2.7 การเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ (Social and Emotional Learning: SEL) การจัดการกับการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ เป็นกระบวนการที่สำคัญในการสนับสนุนและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งครูจะต้องออกแบบให้มีความต่อเนื่องในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการออกแบบการเรียนรู้ในยุค Next Normal นั้น มีเป้าหมายอยู่ที่การทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงลึก ฟังแน่นและคงทน กล่าวคือ รู้จริง รู้ชัด นำไปประยุกต์ใช้และสร้างนวัตกรรมได้ การออกแบบการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ยุค Next normal ควรดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2563)

1. วิเคราะห์ความกระตือรือร้นในการเรียน (Passion) ของผู้เรียนว่าอะไรที่สามารถกระตุ้นผู้เรียนให้มีความรักและกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนจะมีสิ่งกระตุ้นแตกต่างกัน หากผู้สอนค้นพบสิ่งที่จะกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ก็จะเป็นจุดเริ่มต้นของพฤติกรรมการเรียนรู้อันพึงประสงค์ของผู้เรียน เช่น ความกระตือรือร้น การแสวงหาความรู้ การ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น

2. วิเคราะห์สาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจใคร่รู้ ของผู้เรียน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ สาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความความสงสัยใคร่รู้ของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการที่ตอบโจทย์ของผู้เรียน จะช่วยทำให้ผู้เรียนใช้พื้นที่การเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง ในทางตรงกันข้ามหากกิจกรรมการเรียนรู้ ไม่สอดคล้องกับความอยากรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนก็จะมีพฤติกรรมไม่อยากเรียนรู้ในสาระนั้น ๆ

3. วิเคราะห์ระบบบริการออนไลน์ที่เอื้อให้ผู้เรียน (Platform) และวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ในขั้นตอนการวิเคราะห์นี้ จะช่วยทำให้ผู้เรียนมีทางเลือกที่จะเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่หลากหลายและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของตนเอง สำหรับ Platform การเรียนรู้นั้น อาจจะเป็นการเรียนรู้แบบออนไลน์ การเรียนรู้ที่โรงเรียน การเรียนรู้ที่บ้าน การเรียนรู้ที่ชุมชน ซึ่งกล่าวได้ว่า สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ส่วนวิธีการเรียนรู้ควรเน้นวิธีการเรียนรู้ตามแนวทาง Active Learning ในทุก Platform เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ สะท้อนคิดและถอดบทเรียนเป็นแก่นของความรู้ ซึ่งการถอดบทเรียนจะช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้เชิงลึกที่ฝังแน่นและคงทน (Enduring Understanding)

4. เตรียมทรัพยากรการเรียนรู้สำหรับการเรียนรู้ ในแต่ละระบบบริการออนไลน์ที่เอื้อให้ผู้เรียน (Platform) วิธีการเรียนรู้ในขั้นตอนนี้จะช่วยทำให้ผู้เรียนมีโอกาเลือกพื้นที่การเรียนรู้ของตนเองในลักษณะการเรียนรู้ส่วนบุคคล (Personalized Learning) หรือการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการส่วนบุคคลของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีจิตใจจดจ่อและมุ่งมั่นอยู่กับการเรียนรู้ของตนเอง ประสิทธิภาพของการเรียนรู้ก็จะมีมากยิ่งขึ้น

5. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะเปิดพื้นที่การเรียนรู้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ของตนเอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนออกแบบและใช้วิธีการเรียนรู้

สรุปผล

รูปแบบการสอนสังคมศึกษาในยุค Next Normal มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ความรู้ทักษะในเนื้อหาวิชาที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ โดยมีการใช้เทคนิควิธีการสอนแบบใหม่ ๆ เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ โดยอาจจะใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Teaching

Strategies for Phenomenon-Based Learning) หรืออาจจะใช้รูปแบบการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) ก็ได้ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละโรงเรียน นอกจากนั้นจะต้องพัฒนาทักษะและ มีองค์ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีที่จะนำไปออกแบบกิจกรรมและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ได้อย่างต่อเนื่องตลอดไป

เอกสารอ้างอิง

- จินตวิธ คล้ายสังข์. (2562). *การพัฒนาวัตกรรมการโมบายแอปพลิเคชันสำหรับการเรียนรู้ในบริบทเสมือน เพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษสำหรับผู้เรียนอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21*. (รายงานการวิจัย). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม.
- เชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์. (2565). *การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานสำหรับห้องเรียนแบบไฮบริด*. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ “วิทยาลัยสงฆ์แพร่” ครั้งที่ 2*. (น. 539-553). แพร่ : วิทยาลัยสงฆ์แพร่.
- เทียน ทองแก้ว. (2563). *การออกแบบการศึกษาในชีวิตวิถีใหม่ (Design- Based New Normal): ผลกระทบจากการแพร่ระบาด COVID-19*. *คุรุสภาวิทยากร*, 1(2), 1-10.
- มูลนิธิคีนันแห่งเอเชีย. (2565). *ผลกระทบจากโควิด 19 ต่อด้านการศึกษา*. เข้าถึงได้จาก <https://www.kenan-asia.org/th/covid-19-education-impact/>
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. (2563). *การออกแบบการเรียนรู้ใน New Normal*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2565). *คำนิยาม “Next Normal” ลดเสี่ยงโควิด-19*. เข้าถึงได้จาก <https://www.nationalhealth.or.th/th/node/3011>

- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2565). *Digital Transformation จาก New Normal สู่ Next Normal*. เข้าถึงได้จาก <https://www.depa.or.th/th/article-view/digital-transformation-new-normal-next-normal>
- สุวิมล มธุรส. (2564). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน: การเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริม ความรู้ของผู้เรียนในโลกแห่งความจริง. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 15(2), 251-263.
- สุสันหา ยิ้มแย้ม. (2558). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารพยาบาลสาร*, 42(พิเศษ), 129-140.
- Mahavijit. (2017). Application on Phenomenon-based Learning and Active Learning in elementary education course to enhance 21st century learning skills. *Journal of Education Khon Kaen University*, 42(2), 73 - 90.
- McKinsey. (2021). *The Next Normal*. Retrieved from <https://www.mckinsey.com/featured-insights/the-next-normal>
- Mishra, P. & Koehler, M. J. (2006). Technological Pedagogical Content Knowledge: A new framework for teacher knowledge. *Teachers College Record*, 108(6), 1017-1054.
- Mission to the Moon. (2565). *ก้าวผ่านจาก New Normal สู่ “Next Normal” ด้วย 4 เทรนด์หลักหลังยุคโควิด-19*. เข้าถึงได้จาก <https://missiontothemoon.co/softskill-new-normal-to-next-normal/>
- Shulman, L. S. (1987). Knowledge and teaching: Foundations of the new reform. *Harvard Educational Review*, 57(1) 1-22.
- Tissington, S. (2019). *Learning with and through phenomena: An explainer on phenomenon-based learning*. Paper presented at the Association of Learning Developers in Higher Education Northern Symposium, Middlesbrough UK.

บวรพัฒนา